

**Åpner
15. juni**

SIDE 16 OG 17

**Rydder viking-
graver fram i lyset**

SIDE 22 OG 23

Romerikes Blad

TORS DAG

4. JUNI 2020

NR 126 • UKE 23

ÅRGANG 119

LØSSALG KR. 40.00

rb.no

AHUS-TEAM: Evandro Fei Fang (t.h.)
jobber sammen med blant andre Tarjei
Hartmann Skjånes (f.v.), Nuria Banzon og
Yahyah Aman for å løse alzheimergåten.

På sporet av en kur mot Alzheimer

SIDE 4, 5 OG 6

**Tar grep etter
flere volds-
hendelser**

SIDE 24

**Gigantbygg på
rekke og rad**

SIDE 18 OG 19

**28 ulv på
Romerike**

SIDE 10 OG 11

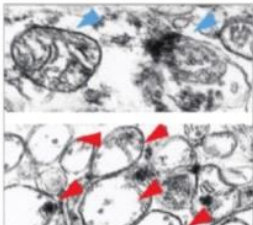
7 428567 010035

Ahus-forsker på sporet av kur mot Alzheimer

Målet er ikke at vi skal leve lenger, men at vi kan være friske helt til vi dør

LØRENSKOG: Alder er den viktigste driveren til Alzheimer, konstaterer Evandro Fei Fang. Ahus-professorens banebrytende metodikk for å finne en kur mot sykdommen er allerede prisbelønt, og tar utgangspunkt i mitokondrier og kroppens eget soppelhandlingsystem.

TORSTEN DAVIDSEN
hanna.ahus.no
M4 11 433

STUDERER MITOKONDRIER: Den øverste delen av bildet viser hvordan kroppens egne tilbehør i selvsått er viktig for å holde seg frisk. Den nederste delen viser hvordan de enkelte mitokondriene fungerer som små elektriske batterier som produserer energi.

Egentlig skulle han ta doktorgraden på kvett, men fordi så mange andre forskere på så kort tid, valgte Evandro Fei Fang (37) å studere i konsentrerte og så vidt sådd, domene og utvikling. Forskningsgruppen har ledet ham til det som kan avslutte i en studie med Alzheimer.

Målet er ikke at vi skal leve til vi blir 200 år, men at vi kan være både fysisk sterke og mentalt oppvekkende også når vi blir 90. Det handler i hoved og grunn om sunn alder og bedre livskvalitet, i takt med at vi lever lenger enn før, sier den autistiske professoren i molekylær genetik og ved Ahus- og Universitetet i Oslo.

Rygger seg opp over tid
Faget helse, genetikk, og læren om aldringsprosessen, er stadig mer markert opplysnings- og vitenskapelig. Alder er ikke Evandro Fei Fang fast.

Det er andre faktorer også, som kosthold, innvill og aktivitet - men alder utgjør omtrent 95 prosent. Alzheimers sykdom brøker lang tid på å bygge seg opp, gjerne en 20-årig periode - før det skyter fart. Høpet er å finne en kur som kan bremse eller forhindre sykdomen.

Disse utfordrende forskningene over 100 år, er det fortsatt ikke funnet en kur som kan hjelpe de Alzheimer - det eneste vi har så langt er noen få medikamenter som kan hjelpe opplysningene.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

Disse utfordrende forskningene over 100 år, er det fortsatt ikke funnet en kur som kan hjelpe de Alzheimer - det eneste vi har så langt er noen få medikamenter som kan hjelpe opplysningene.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

Disse utfordrende forskningene over 100 år, er det fortsatt ikke funnet en kur som kan hjelpe de Alzheimer - det eneste vi har så langt er noen få medikamenter som kan hjelpe opplysningene.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

TEAMWORK: Evandro Fei Fang (i sentrum) er ikke på et arbeid med å finne en kur mot Alzheimer like som noen andre forskere. Med seg (i sentrum til høyre) er professorer i molekylær genetik og ved Ahus- og Universitetet i Oslo, Torsten Davidsen (til venstre) og Hanna Ahn (til høyre).

av nerveceller i hjernen, slik som man ser i såkalt neurodegenerative sykdommer som Alzheimer og Parkinson.

NAD+ og badminton
Sentral i prosjektet står NAD+, et viktige molekyl som finnes naturlig i kroppen og som er avgjørende for kroppens egne til å reparere skader i DNA-et og håndtere arvelige mutasjoner - og dermed sørge for at vi lever lenger.

NØYAKTIGHETSARBEID: Professor Evandro Fei Fang og assistent Torsten Davidsen (i sentrum) er ikke på et arbeid med å finne en kur mot Alzheimer like som noen andre forskere. Med seg (i sentrum til høyre) er professorer i molekylær genetik og ved Ahus- og Universitetet i Oslo, Torsten Davidsen (til venstre) og Hanna Ahn (til høyre).

Disse utfordrende forskningene over 100 år, er det fortsatt ikke funnet en kur som kan hjelpe de Alzheimer - det eneste vi har så langt er noen få medikamenter som kan hjelpe opplysningene.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

Mitokondriene har en helt egen DNA i cellens mitokondriale DNA, og medisinene har

spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernen veier bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernen bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slakter på produsere energi. Derfor går vi i søvnen og det som er en naturlig del av alder som har forsket på sykdommen.

En nøkkel
Og det er her mitokondriene, cellenes eget kraftverk, kommer inn i bildet.

ALZHEIMERS SYKDOM
Alzheimers sykdom er en kronisk hjernesykdom, og den vanligste årsaken til demens.
Et typisk symptom er redusert hukommelse for nylige hendelser, og etter hvert også for hendelser lenger tilbake i tid.
Sykdommen kan ramme både yngre og eldre personer, men omtrent 95 prosent med diagnosen Alzheimers er eldre enn 65 år, og typisk rammer akutt med alderen.
Barnett fra noen uker tidligere ble rammet av Alzheimers sykdom. Hjernen i alle til andre sykdommer kan repareres, men Alzheimers sykdom er en kronisk sykdom som stadig utvikler seg. Det mest berøringfulle resultatet er høy alder.
Sykdommen starter i hjernen rundt 30 år før en kan oppdage symptomer. Forskningsgruppen opplyser om at i nerveceller i hjernen, men også i de andre delene av hjernen. Cellene blir skadet og dør, og hjernen blir gradvis mindre.
I tillegg til redusert hukommelse kan Alzheimers sykdom også føre til tap av orienteringsevne og språkforstyrrelser. Ofte opplever en sykdomsrammet dagliglivet.
Alzheimers sykdom rammer 10 til 15 millioner og fører til 25 millioner i Norge og 45 millioner i USA. Det er et stort helseproblem og en av de største årsakene til dødelighet og funksionsnedsettelse.
Alzheimers sykdom rammer 10 til 15 millioner og fører til 25 millioner i Norge og 45 millioner i USA. Det er et stort helseproblem og en av de største årsakene til dødelighet og funksionsnedsettelse.

ALZHEIMERS SYKDOM
Alzheimers sykdom er en kronisk hjernesykdom, og den vanligste årsaken til demens.
Et typisk symptom er redusert hukommelse for nylige hendelser, og etter hvert også for hendelser lenger tilbake i tid.
Sykdommen kan ramme både yngre og eldre personer, men omtrent 95 prosent med diagnosen Alzheimers er eldre enn 65 år, og typisk rammer akutt med alderen.
Barnett fra noen uker tidligere ble rammet av Alzheimers sykdom. Hjernen i alle til andre sykdommer kan repareres, men Alzheimers sykdom er en kronisk sykdom som stadig utvikler seg. Det mest berøringfulle resultatet er høy alder.
Sykdommen starter i hjernen rundt 30 år før en kan oppdage symptomer. Forskningsgruppen opplyser om at i nerveceller i hjernen, men også i de andre delene av hjernen. Cellene blir skadet og dør, og hjernen blir gradvis mindre.
I tillegg til redusert hukommelse kan Alzheimers sykdom også føre til tap av orienteringsevne og språkforstyrrelser. Ofte opplever en sykdomsrammet dagliglivet.
Alzheimers sykdom rammer 10 til 15 millioner og fører til 25 millioner i Norge og 45 millioner i USA. Det er et stort helseproblem og en av de største årsakene til dødelighet og funksionsnedsettelse.

FOTO: TORSTEN DAVIDSEN

ble til vi blir 200 år - men det er realiteten at vi kan leve til vi blir 105. Og hvis du er så gammel, er det ikke sikkert du kan spille fotball og spise med barneløst stoff.

Selv om det er en ideell målsetning, er det viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk. Det er en ideell målsetning, men det er viktig å se på hva som er realistisk.

<< FRA FORRIGE SIDE

I BL OG MELK: NAD+ står sentralt i Evandro Ferraz Fangs forskning. Stoffet finnes i matvarer som melk og olje - men et midde å bruke essenset mye dersom det skulle ha en effekt. *Illustrasjonen på Fangs skjerm.*

FOTO: TORSTEIN DAVIDSEN

«Work hard, play harder» sier han Fang.

Han er opptatt av det vi selv kan gjøre for å forebygge Alzheimer og få bedre livskvalitet på våre eldre dager.

Et sunt kosthold og fysisk og mental trening kombinerer med sosial aktivitet kan bidra til det, sier forskeren.

Fått flere priser

Da Alzheimers Society i Boston nylig orienterte styret om president Fang leder, sier han fast at forskningsgruppen har vært blanda de første til å foreslå og demonstrere hvordan mangfoldige arenaer til å kvitte seg med såveldegitte mutasjonsvarer kan spille en rolle i forebygging og utvikling av Alzheimers syk-

dom (AD).

«De såkaltte mekanismene i sammenheng med mangifull matfag og utvikling av AD er fortsatt uklart. Derfor jobber forskningsgruppen med å forstå hvordan mangifull matfag påvirker (...) progresjon av AD. Studiene vil kunne bidra til bedre forståelse av AD, og gi en mulighet til å finne en mer målrettet behandling.»

Og arbeidet Fang leder er allerede blitt lagt merke til. Han har fått en rekke utmerkelse, og særlig i slutten av februar ble han utnevnt professor tilhelt Det Kongelige Norske Videnskabs Selskabs vitenskapsakademi til yngre forskere for sin forskningsaktivitet innen demens og aldring.

Selv er 37 år yngre Evandro Ferraz Fang ble og oppvokst i Shanghai i Kina. Han gjorde sinne både bachelor- og mastergrad i Kina, tok doktorgraden i Hong Kong og har senere blant annet jobbet fire år ved National Institute on Aging (NIA), en del av NIH-systemet i USA.

CV-en er på imponerende 25 sider med over 400 fagfellevurderte publikasjoner, bokaer flere i tillegg utgitte tilskrevet.

Nettverk og teamwork

Til Norge kom han i 2012, og siden den gang har Fang rukket å samle den norske demensforskningen til et felles nettverk (The NO-AD Network) med

professor Merete F. Witter ved NTNU, opprettet en egen internasjonalt forskningsgruppe innenfor molekylær genetikk og (Evandro Ferraz Fang Lab), samt et tverrfaglig forskningsnettverk for biologisk aldringsforskning kalt NO-Age (Norwegian Centre on Healthy Aging) med professorene Hilde Loge Nilssen, Linda Hildegaard Bergersen og Jan Steen Mathisen, der aldring forstås på celled, individ- og samfunnsnivå.

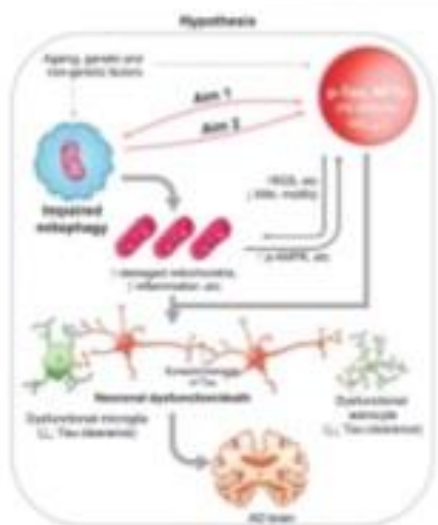
Slått nettverk er helt avgjørende for å lykkes med å finne en kur mot Alzheimer, tror Fang.

Mange enkeltprosjekt i Norge har forlitt på sykdommer, men mangfoldige samarbeid har gjort at resultatene i stor grad har stått. Dette er teamwork, og det gjelder i høy grad også prosjektene jeg jobber med, sier han - og nevner blant andre Alzheimers Tverrfaglig Flått og Hilde Nilssen som viktig i så måte.

Nilssen rekrutterte Fang i 2017, og er både en nær samarbeidspartner og det Fang selv betegner som karerensanimator.

Tusener kan selv ledet, de virksomheten blant annet foregår i det ultramoderne Epistemic Laboratory ved Alzheimers, består av forskere fra åtte land.

På lista over samarbeidspartnere står internasjonale fagkolleger som Universitetet i København, Universitetet i Stavanger, University of Oxford, Harvard

SUNN ALDRING: Denne figuren viser forskningshypotesen og arbeidet i Fangs prosjekt med å finne en kur mot Alzheimer og bedre til livet på eldre.

KL. EVANDRO FANG LAB

Medical School og King's College i London.

I USA jobber Fang i flere år sammen med den dansk-amerikanske professoren Vilhelm Bohr, en av verdens fremste aldringsforskere og beredvillige burskammer og sønn av Nobelprisen Nels Bohr og Aaga Nels Bohr.

Han valgte meg nok basert på arbeidet jeg hadde gjort, men jeg er stolt ikke sikker på om det alone var utslagsgivende. Allerede ett måned ute i samarbeidsforholdet påpekte han at jeg spilte bakminnet, og derfor ønsket nye av samarbeid og om dette, fremmer Evandro Ferraz Fang.

Ring **48 300 500**
12 GRATIS betjening!

Bestill solskjerming NÅ
- Slipp sommerens sollys og høy innetemperatur
- Sunnlige priser på alt!

000 markisemannen.no

Egentlig skulle han ta doktorgraden på kreft, men fordi så mange andre forsket på akkurat dét, valgte Evandro Fei Fang (37) i stedet å konsentrere seg om alderdom, demens og anti-aldring. Forskningen har ledet ham til det som kan resultere i en medisin mot Alzheimer.

– Målet er ikke at vi skal leve til vi blir 200 år, men at vi kan være både fysisk sterke og mentalt oppegående også når vi bli 90. Det handler i bunn og grunn om sunn aldring og bedre livskvalitet, i takt med at vi lever lenger enn før, sier gerontologi- associate professoren ved Akershus universitetssykehus og Universitetet i Oslo.

Faget hans, gerontologi, er læren om alderdommen og studiet av aldringsprosessene. Og nettopp alder er selve hoveddriveren for Alzheimer, slår Evandro Fei Fang fast.

– Det er andre faktorer også, som kosthold, livsstil og aktivitet – men alder utgjør omtrent 95 prosent. Alzheimers sykdom bruker lang tid på å bygge seg opp, gjerne en 20-årsperiode – for så å skyte fart. I løpet av bare fem år kan hukommelsen svikte fullstendig, sier han.

Tross omfattende forskning i over 100 år, er det fortsatt ikke funnet en kur som kan helbrede Alzheimer – det eneste vi har så langt er noen få medikamenter som kan bedre symptomene midlertidig.

– Da er sykdommen allerede i en midtfase, og medisinene har ingen effekt i den senere fasen. I det man oppsøker lege fordi man merker symptomer, er sykdomsprosessen allerede kommet så langt at det er for sent, selv om vi hadde et effektivt medikament, konstaterer Fang.

En del av forskningsprosjektet han leder handler derfor om å oppdage Alzheimer tidligere – og Fang og kollegene har valgt en annen innfallsvinkel enn de andre som har forsket på sykdommen.

Og det er her mitokondriene, cellenes eget «kraftverk», kommer inn i bildet.

– Mitokondriene har en helt essensiell rolle i cellenes produksjon av energi, noe som er spesielt viktig i hjernen. Selv om hjernens vekt bare utgjør fire prosent av kroppsvekten, produserer den hele 25 prosent av kroppens energi. Hjernens bruker også svært mye energi sammenlignet med andre organer i kroppen. Når vi blir eldre, blir også mitokondriene eldre, og de slutter å produsere energi. Derfor går vi saktere og det meste blir tyngre når vi blir eldre. Samtidig blir kroppens «søppelsystem» dårligere til å hanskkes med ødelagte mitokondrier, og dermed hoper de seg opp, forklarer Fang.

Denne renholdsprosessen kalles mitofagi, og når den svikter, reduseres cellenes kapasitet til å produsere energi, og det vil etter hvert føre til massedød av nerveceller i hjernen, slik man ser i såkalt nevrodegenerative sykdommer som Alzheimer og Parkinson.

– Vi vet at mitokondriene er skadd hos dem som får Alzheimer, og prøver å finne ut hvilke molekylære mekanismer som fører til at de skades og hoper seg opp. Vi tror nøkkelen til å lage en medisin mot sykdommen kan ligge i å styrke mitokondriene, og at veien til å oppdage sykdommen tidligere nettopp kan gå gjennom å avdekke ødelagte mitokondrier, sier Evandro Fei Fang.

– Når vil prosjektet kunne resultere i en medisin mot Alzheimer, tror du?

– Det gjenstår mye arbeid fortsatt, men det er absolutt realistisk i løpet av noen år. Kanskje fem, anslår Fang optimistisk.

Sentralt i prosjektet står NAD+, et vitaminlignende stoff som finnes naturlig i blodet og som er avgjørende for kroppens evne til å reparere skader i DNA-et og håndtere ødelagte mitokondrier – og dermed essensielt også i forbedringen av «avfallssystemet».

– Forsøk vi har gjort viser at mus som blir gitt NAD+ er friskere og lever lenger, og forsøk på demente mus som har fått en injeksjon med medisin som inneholder NAD+ viser at de både får mer energi og bedre hukommelse. Også tester vi har gjort på stamceller fra mennesker viser oppløftende resultater, men vi har ikke testet dette på mennesker, forteller Evandro Fei Fang.

Han legger til at vi kan få i oss NAD+ gjennom en rekke matvarer, deriblant melk eller øl.

– Den dårlige nyheten er at du hadde måttet drikke enormt mye for at det skulle ha en effekt. Derfor jobber vi med å prøve ut om et medikament med NAD+ i ren form gjør at vi kan bremse aldringsprosessen og nevrodegenerasjon hos mennesker, sier han.

Dersom prosjektet lykkes, vil det med andre ord ikke bare kunne føre til en medisin mot Alzheimer, men også mot en del tilsynelatende uunngåelige effekter av aldring.

– Selve drømmen er at aldring ikke må innebære at vi blir så skrøpelige at vi mister evnen til å greie oss selv, men at vi kan være fysisk sterke og mentalt oppegående helt til vi en dag dør. Det handler ikke om å leve til vi blir 200 år – men det er realistisk at vi kan leve til vi blir 115. Og tenk deg at du som 100-åring fortsatt kan spille fotball og sjakk med barnebarna, smiler Fang.

Selv er han lidenskapelig badmintonspiller, en interesse han jevnlig får utløp for gjennom bedriftsidrettslaget på Ahus.

– Jeg ble glad da jeg oppdaget at det er en badmintonklubb på Ahus som har holdt det gående i over 35 år. Vi møtes onsdager og fredager for å spille. Det er ikke tilfeldig at slagordet til forskningsgruppen jeg leder er «Work hard, play harder!» smiler Fang.

Han er opptatt av det vi selv kan gjøre for å forebygge Alzheimer og få bedre livskvalitet på våre eldre dager.

– Et sunt kosthold og fysisk og mental trening kombinert med sosial aktivitet kan bidra til det, sier forskeren.

Da Ahus-direktør Øystein Mæland nylig orienterte styret om prosjektet Fang leder, slo han fast at forskningsgruppen har vært blant de første til å foreslå og demonstrere hvordan manglende evne til å kvitte seg med ødelagte mitokondrier kan spille en nøkkelrolle i initiering og utvikling av Alzheimers sykdom (AD):

«De eksakte mekanismene i samspillet mellom mangelfull mitofagi og utvikling av AD er fortsatt ukjent. Derfor jobber forskningsgruppen med å forstå hvordan mangelfull mitofagi påvirker (...) progresjon av AD. Studiene vil kunne bidra til bedre forståelse av AD, og gi en mulighet til å finne en mer målrettet behandling.»

Og arbeidet Fang leder er allerede blitt lagt merke til. Han har fått en rekke utmerkelse, og senest i slutten av februar ble den unge professoren tildelt Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs vitenskapelige pris til yngre forskere for sin forskningsaktivitet innen demens og aldring.

Selv er 37 år unge Evandro Fei Fang født og oppvokst i Shanghai i Kina. Han gjorde unna både bachelor- og mastergrad i Kina, tok doktorgraden i Hong Kong og har senere blant annet jobbet fem år ved National Institute on Aging (NIA, en del av NIH-systemet) i USA.

CV-en er på imponerende 25 sider med mer enn 40 fagfellevurderte forskningsartikler, hvorav flere i topprangerte tidsskrifter.

Til Norge kom han i 2017, og siden den gang har Fang rukket å samle den norske demensforskningen til et felles nettverk (The NO-AD Network, med Prof. Menno P. Witter ved NTNU), opprettet en egen internasjonal forskningsgruppe innenfor molekylær gerontologi (Evandro Fang Lab), samt et tverrfaglig forskningssenter for biologisk aldersforskning kalt NO-Age (Norwegian Centre on Healthy Ageing, med professorene Hilde Loge Nilsen, Linda Hildegard Bergersen, og Jon Storm-Mathisen), der aldring forstås på celle-, individ- og samfunnsnivå.

Slike nettverk er helt avgjørende for å lykkes med å finne en kur mot Alzheimer, tror Fang.

– Mange enkeltpersoner i Norge har forsket på sykdommen, men manglende samarbeid har gjort at resultatene i stor grad har uteblitt. Dette er teamwork, og det gjelder i høy grad også prosjektene jeg jobber med, sier han – og nevner blant andre Ahus-kollegene Tormod Fladby og Hilde Nilsen som viktige i så måte. Hilde Nilsen rekrutterte Fang i 2017, og er en nær samarbeidspartner og ‘career mentor’, påpeker Fang.

Teamet han selv leder, der virksomheten blant annet foregår i det ultramoderne EpiGen-laboratoriet ved Ahus, består av forskere fra åtte land.

På lista over samarbeidspartnere står internasjonale fagmiljøer som Universitetet i København, Universitetet i Stavanger, University of Oxford, Harvard Medical School, og King's College i London.

I USA jobbet Fang i flere år sammen med den dansk-amerikanske professoren Vilhelm Bohr, en av verdens fremste aldringsforskere og henholdsvis barnebarn og sønn av Nobelprisvinnerne Niels Bohr og Aage Niels Bohr.

– Han valgte meg nok basert på arbeidet jeg hadde gjort, men jeg er slett ikke sikker på om det alene var utslagsgivende. Allerede ett minutt ute i ansettelsesintervjuet påpekte han at jeg spilte badminton, og deretter dreide mye av samtalen seg om dete, humrer Evandro Fei Fang.

Written by Torstein Davidsen

Fang thanks Geir B. Lindhjem, Jon Storm-Mathisen, Tormod Fladby, and Hilde Nilsen.